

Helsingin poliisilaitoksen lapsirikostutkijoiden kokema työn kuormittavuus

Sanni Pihl

03/2022

TIIVISTELMÄ

Sanni Pihl: Helsingin poliisilaitoksen lapsirikostutkijoiden kokema työn kuormittavuus

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Kari Koppanen, Marko Lehtoranta

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämä tutkimuksellinen opinnäytetyö käsittelee Helsingin poliisilaitoksen lapsiin kohdistuvien rikosten tutkijoiden kokemaa työn kuormittavuutta. Opinnäytetyö on toteutettu laadullisena tutkimuksena. Työn tarkoituksena on selvittää, mitkä tekijät aiheuttavat Helsingin poliisilaitoksella työskenteleville lapsirikostutkijoille työn kuormittavuutta.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimusta varten on haastateltu kuutta lapsirikostutkijaa Helsingin poliisilaitokselta. Haastateltavia oli sekä seksuaalirikosryhmästä että lähisuhdeväkivaltaryhmästä. Haastatteluilla selvitettiin syitä työn kuormittavuudelle ja sen vaikutuksia työntekoon. Lisäksi pyrittiin selvittämään keinoja työn kuormittavuuden lieventämiseen sekä onnistumisen tunteita lapsirikostutkintatyössä. Haastateltavat esitetään tutkimuksessa täysin nimettöminä.

Tutkimustuloksista löytyi selkeitä syitä tutkijoiden kokemalle työn kuormittavuudelle. Moni lapsirikostutkija kokee, että jatkuva kiire ja vähäinen työntekijöiden määrä on päätekijänä työn kuormittavuuden aiheuttajaksi. Moni kokee myös oman asenteen olevan avain asemassa kuormituksen lieventämiseksi ja esille nousi myös monia tutkijoiden kokemia onnistumisen tunteita lapsiin kohdistuvien rikosten selvittämisessä.

Sivumäärä: 30 + liitesivu

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Maaliskuu 2022

Avainsanat: Työn kuormittavuus, lapsirikostutkinta, lapsen kuuleminen, työhyvinvointi, työyhteisö

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUSASETELMA	2
2.1 Aiheen valinta ja rajaaminen.....	3
2.2 Tutkimuksen tavoitteet.....	4
3 TIETOPERUSTAN ESITTELY	5
3.1 Lapseen kohdistuneen rikoksen tutkinta	5
3.1.1 Rikosnimikkeet.....	6
3.2 Lapsen kuuleminen	7
3.3 Poliisin työhyvinvointi.....	9
3.4 Työn kuormittavuus ja stressi	10
3.5 Työyhteisö apuna työuupumukseen	11
3.6 Apua työuupumukseen vapaa-ajalla.....	12
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	14
4.1 Tutkimusmenetelmä	14
4.2 Tiedonkeruumenetelmä ja kohderyhmä.....	14
4.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	15
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	17
5.1 Suurimmat työn kuormittavuutta aiheuttavat seikat.....	17
5.2 Työntekijöiden keinot kuormittavuuden lieventämiseen	18
5.3 Muiden tahojen keinot kuormittavuuden lieventämiseen.....	19
5.4 Kuormittavuuden ja stressin näkyminen työskentelyssä	20
5.5 Lapsirikostutkinnan vaativuus verrattuna muuhun rikostutkintaan.....	20
5.6 Työn hyvät ja huonot puolet lapsirikostutkinnassa	21
5.6.1 Työn positiiviset puolet.....	21
5.6.2 Työn haastavimmat puolet	23
6 YHTEENVETO	25
6.1 Johtopäätökset	25
6.2 Pohdinta.....	26
LÄHTEET	29
Liite 1	31

1 JOHDANTO

Lapsirikostutkinta on ala, josta moni kieltäytyy sen haastavuuden ja kuormittavuuden vuoksi. Lapsiin kohdistuvat rikokset tuntuvat liian raskailta aiheilta käsiteltäviksi ja moni haluaa tästä syystä kiertää tämän tutkinnanalan. Kuormittava työ ja sen tuoma stressi vaikuttavat suoranaisesti rikostutkijoiden työssä jaksamiseen. Tämä vaikuttaa myös selkeästi lapsirikostutkijoiden vähäiseen määrään. Lapsirikostutkijalta vaaditaan tunneälyä, mutta myös omien tunteiden sulkemista tutkinnasta pois. Kun kuormittavuus kerryttää liikaa stressiä, virheitä alkaa näkyä, mikä johtaa helposti tutkinnan laadun heikkenemiseen.

On paljon keinoja, joiden avulla työn kuormittavuuden saa pidettyä maltillisempana. Jokainen lapsirikostutkinnan parissa työskentelevä joutuu urallaan pohtimaan työn kuormittavuutta ja stressin määrää verrattuna omaan jaksamiseen. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena onkin selvittää kuormittavuuteen johtavia syitä sekä keinoja se lieventämiseksi.

Tässä opinnäytetyössä perehdytään juuri lapsiin kohdistuvien rikosten tutkintaa ja kuinka Helsingin poliisilaitoksella lapsirikostutkijat kokevat työn kuormittavuutta. Tarkoituksena on selvittää, mitä syitä kuormittavuudelle Helsingin poliisilaitoksen lapsirikostutkinnassa nostetaan esille ja mitä keinoja heillä ja laitoksella on sen lieventämiseen.

Työn alussa esitellään aiheen valintaa ja sen rajaamista. Alussa tuodaan myös esille hieman tarkemmin tutkimuksen tavoitetta sekä tutkimuskysymyksiä. Aihe on hyvin laaja ja monialainen sekä todella yleinen teema nykypäivänä, joten tarkoituksena onkin tehdä tutkimuksesta tarpeeksi kompakti sekä selkeästi rajattu.

Työssä esitellään tietopohjana sekä lapsirikostutkinnan pääpiirteitä että tietoa työn kuormittavuudesta sekä sen aiheuttavista tekijöistä. Tarkoituksena on saada lukijalle tieto siitä, mitä lapsirikostutkinnalla tarkoitetaan ja millaista työn kuormittavuus on. Tämän jälkeen nämä teemat tuodaan yhteen ja tutkimustuloksissa tarkastellaankin, millaisena Helsingin poliisilaitoksen lapsirikostutkijat kokevat työn kuormittavuuden.

Lopussa tehdään johtopäätöksiä tekemästä tutkimuksesta ja vertaillaan tuloksia aiemmin etsittyyn tietoperustaan. Pohdinnassa on tarkoituksena miettiä, täytyikö tavoite tutkimuksen suorittamisesta ja miten odotukset tutkimustuloksista täyttyivät.

2 TUTKIMUSASETELMA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on ollut selvittää Helsingin poliisilaitoksen lapsirikostutkijoiden kokemaa työn kuormittavuutta ja sen vaikutusta heidän työskentelyynsä. Opinnäytetyössä on selvitetty, mitä lapsirikostutkinta pitää sisällään ja kuinka stressi ja työkuormittavuus vaikuttavat työsäjäksämiseen. Tavoitteena onkin selvittää, mitkä asiat vaikuttavat eniten lapsirikostutkijoiden työn kuormittavuuteen sekä heidän kokemaan stressiin.

Opinnäytetyö on rajattu niin, että se käsittelee ainoastaan Helsingin poliisilaitoksen lapsirikostutkijoiden kokemaa työn kuormittavuutta. Helsingin poliisilaitos on todella iso ja siellä työskentelee useita tutkijoita lapsirikostutkinnan parissa. Tutkimus on haluttu rajata käsittämään ainoastaan Helsingin poliisilaitoksen lapsirikostutkijat. Tämän avulla vältetään aiheen muodostuminen liian suureksi.

Lapsirikostutkintaa suorittaa moni poliisi Helsingin poliisilaitoksella. Tämänkin vuoksi on haluttu rajata aihe niin, että tutkimus käsittelee ainoastaan Helsingin tutkijoita. Tutkimukseen valikoitui lapsirikostutkijoita niin seksuaalirikos- kuin lähisuhdeväkivaltarikosryhmästä. Vapaaehtoisiksi haastateltaviksi kertyi kuusi lapsirikostutkijaa. Haastattelu suoritettiin henkilöhaastatteluilla. Jokainen tutkimuskysymys on pyritty rajaamaan niin, että niiden avulla saataisiin kattavasti tietoa tutkimusongelmaan ”Mitkä asiat lisäävät työn kuormittavuutta Helsingin lapsirikostutkijoilla ja mitä keinoja sen lieventämiseen on?” Haastattelukysymykset muotoiltiin seuraavien pääkysymysten pohjalta:

Tutkimuskysymykset:

Mitkä asiat aiheuttavat lapsirikostutkijoissa stressiä ja työn kuormittavuutta?

Mitkä ovat tutkijoiden ja työpaikan keinot työn kuormittavuuden lieventämiseen?

2.1 Aiheen valinta ja rajaaminen

Aiheen valinta oli opinnäytetyön tekijälle hyvinkin selkeä. Opinnäytetyön tekijä kiinnostui lapsirikostutkinnasta ensimmäisen kerran Poliisiammattikorkeakoulun luennoilla, jotka käsittelivät lapsirikostutkintaa. Lapsirikostutkinta on täysin oma aihealueensa sekä vaatii todella paljon omistautumista ja ammattitaitoa tutkijalta. Ennen tutkimusta opinnäytetyön tekijä on lukenut useamman kirjan liittyen lapsien kuulusteluihin ja lapsirikostutkintaan ylipäänsä ja sen jälkeen päättänyt alkaa tutkia aiheesta enemmän. Poliisiammattikorkeakoulun työharjoittelun tutkinnanjakson aikana hän pääsi seuraamaan kolmen Helsingin poliisilaitoksen lapsirikostutkijan työskentelyä. Lisäksi oli mahdollisuus päästä katsomaan muutama lapsen haastattelu sekä keskustelemaan tutkijoiden kanssa aiheesta. Tällöin lopullinen päätös opinnäytetyön aiheesta päätettiin. Tutkijoiden työn seuraaminen lisäsi myös samalla ymmärrystä kuinka vaativaa ja kuormittavaa lapsirikostutkinta on ja kuinka paljon se vaatii yhdeltä tutkijalta. Tämän vuoksi opinnäytetyön tekijä halusinkin valita opinnäytetyön aiheeksi työntekijöiden kokeman työn kuormittavuuden.

Alussa on myös etsitty hieman tietoa siitä, onko kyseistä tutkimusta tehty aiemmin. Yksi samanlaisen aiheen opinnäytetyö löytyi, mikä oli tehty Varsinais-Suomen poliisilaitokselta. Kuitenkin tämä työ voi tuoda täysin uutta näkökulmaa siitä, millaista lapsirikostutkinta on Helsingissä ja miten se ehkä poikkeaa muusta Suomesta.

Nykypäivänä myös poliisin työmäärät ovat kasvaneet merkittävästi. Tutkittavien juttujen pino on kasvanut ja yhdellä tutkijalla saattaa olla useampiakin tutkittavia tapauksia samaan aikaan pöydällä. Moni unohtaakin varmasti miettiä, onko stressaantunut tai kuormittaako työ liikaa. Tarkoituksena onkin tutkimuksen avaamaan monen lapsirikostutkijan silmiä ja ehkä pohtivan keinoja työn kuormittavuuden lieventämiseen. Työhyvinvointi onkin asia, joka vaatii huolenpitoa sekä panostusta niin yksilö- kuin ryhmätasolla.

Tutkimuksen teko on aloitettu opinnäytetyön tekijän työharjoitteluni aikana, jonka hän suoritti Helsingin poliisilaitoksella. Hänen kenttäohjaajansa oli työskennellyt useamman vuoden seksuaalirikostutkintaryhmässä, joten ohjaaja osasi suositella oikeita henkilöitä, jolle esitellä ideaa tutkimuksesta. Opinnäytetyön tekijä kävi tapaamassa Helsingin poliisilaitoksella sekä seksuaalirikostutkintaryhmän että lähisuuhdeväkivaltarikosryhmän ryhmänjohtajia. Aihe esiteltiin ryhmänjohtajille ja he hyväksyivät sen. Ryhmänjohtajat lupasivat lähettää kaikille heidän lapsirikostutkijoilleen laitetun sähköpostiviestin tutkimuksesta ja ilmoittivat tutkijoille, että olisivat yhteydessä opinnäytetyön tekijään, jos olisivat kiinnostuneita olemaan osana tutkimusta.

2.2 Tutkimuksen tavoitteet

Työn tavoitteena on selvittää, mitkä asiat vaikuttavat lapsirikostutkijoiden työn kuormittavuuteen ja mitä keinoja työntekijöillä sekä työnantajalla on sen lieventämiseen. Tutkimuksessa tavoitteena on myös selvittää, millaisista asioista lapsirikostutkijat saavat onnistumisen tunteita tekemässään työssä. Halukkaille haastateltaville on kerrottu, että tarkoituksena on kartoittaa juuri Helsingissä työskentelevien työstressiä ja kuormittavuutta sekä pohtia tulosten avulla keinoja sen lieventämiseksi. Tarkoitus oli toteuttaa myös tutkimus niin, että jokainen vastaaja pysyy täysin anonyminä opinnäytetyössä. Kenenkään henkilötietoja ei siis käytetty tutkimuksessa ja sen tuloksissa.

Tutkimuskysymykset on muotoiltu niin, että niihin vastattua saisi selkeän kuvan työntekijöiden kokemuksista työn kuormittavuuden suhteen. Tutkimuskysymysten avulla johtopäätöksissä nivotaan haastateltavien antamat vastaukset yhteen ja tutkitaan, täyttyikö tutkimukseen asetetut tavoitteet.

3 TIETOPERUSTAN ESITTELY

Tämä opinnäytetyö käsittelee erityisesti työn kuormittavuutta ja keinoja sen lieventämiseksi. Työssä käsitellään stressin ja liiallisen kuormittavuuden vaikutuksia lapsirikostutkijoiden työssä sekä mahdollisia keinoja, jonka avulla he pystyisivät lieventämään stressiä sekä työn kuormittavuutta. Jokainen kokee nämä asiat hyvin henkilökohtaisesti, mutta opinnäytetyössä käsitellään yleisiä seikkoja liittyen näihin ongelmakohtiin sekä niiden helpottamiseen. Vaikka jokainen kokee työssään eri määriä stressiä sekä kuormitusta, on se kuitenkin osa jokaisen työuraa jossakin vaiheessa. Nykypäivänä työmäärien suuruus sekä jatkuva kiire, johtavat usein siihen, että pohdinta omasta jaksamisesta jää hyvin toissijaiseksi. Tämän opinnäytetyön avulla voi huomata kuormittavuutta aiheuttavia seikkoja ja avata omia ajatuksia niistä.

3.1 Lapsen kohdistuneen rikoksen tutkinta

Lapsiin kohdistuvien rikosten tutkinta on täysin oma maailmansa poliisissa. Tutkinta poikkeakin hyvin paljon muiden väkivaltarikosten tutkinnasta ja tämän takia vaatii erityistä osaamista sekä ymmärrystä. Onkin hyvin tärkeää sisäistää lapsen asema kuultavana verrattuna esimerkiksi aikuiseen. Esitutkintalaissa (ETL 4:7) määritellään siitä, kuinka alle 18-vuotiasta on kohdeltava hänen ikänsä ja kehitystasonsa edellyttämällä tasolla sekä varmistettava, ettei tutkintatoimenpiteistä aiheudu hänelle tarpeetonta haittaa.

Työn haasteellisuutta kuvaa myös se, että sekä esitutkintalaissa (ETL 4:7) kuin poliisin ohjeissakin lapsiin kohdistuneita seksuaali- ja väkivaltarikoksia ohjeistetaan tutkimaan mahdollisuuksien mukaan erityiskoulutuksen saaneiden tutkijoiden toimesta. Tällaisia kursseja, joilla syvennyttään tarkemmin lapsiin kohdistuvien rikosten tutkintaan järjestävät sekä Poliisihallitus että Poliisiammattikorkeakoulu. Kuitenkaan tällaisia erityiskoulutettuja poliiseja ei ole tarpeeksi siihen, että lapsiin kohdistuvien rikosten tutkinta voitaisiin keskittää täysin heidän vastuulleen. On myös huomioitava seikka, että lapsiin kohdistuvien rikosten määrä kasvaa vuosittain, joten olisikin hyvin tärkeää saada organisaatioon lisää erityiskoulutuksen käyneitä lapsirikostutkijoita, jotta tutkinnan laatu voitaisiin taata. Tässä vaiheessa vielä edellytetäänkin jokaiselta poliisilta niiden erityispiirteiden osaamista, jotka liittyvät lapsiin kohdistuvien rikosten tutkintaan, jos tällainen tilanne tulee itselleen tutkittavaksi. (Ellonen & Rantaeskola 2016, 13.)

Lapsiin kohdistuvien rikosten tutkinta vaatii myös monialaista yhteistyötä eri viranomaisten kanssa. Monelle lapsirikostutkinta saattaa kuulostaa hyvin haastavalta sen monimuotoisuuden takia. Lapsiin kohdistuvien seksuaali- ja väkivaltarikosten tutkinta vaatiikin yhteistyötä varsinkin poliisin, lääkäreiden, sosiaaliviranomaisten ja muun terveydenhoitohenkilökunnan kanssa. Toisinaan tutkin-

nan aikana ollaan myös yhteydessä esimerkiksi koulun tai päiväkodin henkilökunnan kanssa. Viranomaisten välistä yhteistyötä tarvitaan koko prosessin ajalla tutkittaessa lapsiin kohdistuneita rikoksia. Sitä tarvitaan muun muassa tapausten tunnistamisessa, niihin puuttumisessa, asian selvittämisessä ja tutkimisissä sekä mahdollisesti tapahtuvan jatkohoidon turvaamisessa. Yhteistyö voi olla monimuotoista ja vaihtelevaa, mutta tärkeänä osana on aina tiedon kulku jokaiselle. (Ellonen & Rantaeskolala 2016, 23.)

3.1.1 Rikosnimikkeet

Rikosnimikkeiden kirjo on melko laaja lapsiin kohdistuneissa väkivalta- ja seksuaalirikoksissa. On myös mahdollista, että lapseen on kohdistunut samaan aikaan sekä seksuaalista hyväksikäyttöä että muuta väkivaltaa. Tämä onkin aina syytä ottaa huomioon, kun pohditaan rikosnimikettä tai nimikkeitä. Tässä luvussa käsitellään sekä pahoinpitelyrikosnimikkeitä että seksuaalirikosnimikkeitä. Lapsiin kohdistuvissa väkivaltarikoksissa käytetään samoja rikosnimikkeitä kuin aikuisiin kohdistuvissa pahoinpitelyrikoksissa. Lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa nimikkeet taas jakautuvat kahtia. On nimikkeitä, jotka liittyvät rikosepäilyyn jo nimikkeen tasolla lapseen sekä nimikkeitä, jotka voivat tulla kysymykseen sekä lasten että aikuisten osalta. (Ellonen 2013, 49–51.)

Pahoinpitelyrikosnimikkeet määritellään rikoslain 21 luvussa. Kyseisiä nimikkeitä ovat tappo (RL 21:1), murha (RL 21:2), surma (RL 21:3), lapsensurma (RL 21:4), pahoinpitely (RL 21:5), törkeä pahoinpitely (RL 21:6), lievä pahoinpitely (RL 21:7), kuolemantuottamus (RL 21:8), törkeä kuolemantuottamus (RL 21:9), vammantuottamus (RL 21:10), törkeä vammantuottamus (RL 21:11), tapeluun osallistuminen (RL 21:12), vaaran aiheuttaminen (RL 21:13), heitteillepano (RL 21:14) ja pelastustoimen laiminlyönti (RL 21:15). Nämä kaikki rikosnimikkeet voivat siis tulla kyseeseen tutkittaessa lapsiin kohdistuvia rikoksia.

Seksuaalirikosnimikkeet määritellään rikoslain 20 luvussa. Nimikkeet rikoslain 20 luvussa, jotka liittyvät epäillyn rikoksen jo nimikkeen tasolla lapseen ovat lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (RL 20:6), törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (RL 20:7), seksuaalipalveluiden ostaminen nuorelta (RL 20:8a), lapsen houkuttelemine seksuaalisiin tarkoituksiin (RL 20:8b) ja sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen (RL 20:8c). Näiden lisäksi suoraan lapsiin kohdistuviin rikoksiin liitettäviä rikosnimikkeitä ovat rikoslain 17 luvussa mainitut törkeä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittäminen (RL 17:18a), kuvaohjelman laitton esittäminen tai levittäminen alaikäiselle (RL 17:18b), sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapito (RL 17:19) ja sukupuoliyhteys lähisukulaisten kesken (RL 17:22).

Edellä mainittujen rikosnimikkeiden lisäksi löytyvät ne seksuaalirikosnimikkeet, joita voidaan käyttää sekä lapseen että aikuiseen kohdistuneessa seksuaalirikostutkinnassa. Nämä seksuaalirikosni-

mikkeet löytyvät rikoslain 20 pykälästä ja ovat raiskaus (RL 20:1), törkeä raiskaus (RL 20:2), pakottaminen sukupuoliyhteyteen (RL 20:3), pakottaminen seksuaaliseen tekoon (RL 20:4), seksuaalinen hyväksikäyttö (RL 20:5), seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö (RL 20:8), paritus (RL 20:9) ja törkeä paritus (RL 20:9a).

3.2 Lapsen kuuleminen

Lapsen kuuleminen on yksi haastavimmista ja tärkeimmistä tutkintatoimenpiteistä. Se vaatii tutkijalta erityistä perehtymistä tutkittavaan tapaukseen ja myös ymmärrystä siihen, millainen lapsi on haastateltavana. Lapsi voidaan jättää myös kuulematta, jos kuulemisella ei katsota olevan mitään lisäarvoa tutkinnassa. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi, jos lapsi on niin pieni, että häneltä luotettavan kertomuksen saaminen olisi erityisen vaikeaa. Lapsen kuuleminen olisi hyvä tehdä myös mahdollisimman nopeasti epäillyn tapahtuman ilmitulon jälkeen, sillä ajan kuluessa lapsen muistikuvat tapahtuneesta heikkenevät. Pitkän ajan kuluessa tapahtuneesta moni tekijä saattaa vaikuttaa lapsen muistikuviiin tapahtumista ja häneen on voitu vaikuttaa esimerkiksi manipuloinnilla. (Ellonen & Rantaeskola 2016, 80–81.)

Kuuleminen tulee myös suunnitella huolellisesti, mutta muistaen kuitenkin tavoite mahdollisimman nopeasta kuulemisesta epäilyn ilmitulon jälkeen. Hyvin tehty suunnittelu edesauttaa tulevaa lapsen kuulemistä sekä vähentää uudelleen kuulemisen tarvetta. Lapsen kuulemisen suunnitelmaan kuuluu muun muassa esitietojen keräys tapahtuneesta sekä pohdinta, miten kuulustelu etenee kyseisen lapsen kanssa. Lapsen kuuleminen poikkeaa usealla eri tavalla aikuisen kuulustelusta ja yksi eroista on harjoitushaastattelu. Harjoitushaastattelun avulla lapsi niin sanotusti tutustutetaan oikeaan haastatteluun. Tutkija ja lapsi käyvät siis ennen oikean haastattelun alkua lyhyen harjoitushaastattelun, joka ei liity kuitenkaan epäilyyn. Sen avulla pyritään saada lapsi kertomaan kokemuksista mahdollisimman itsenäisesti. Tämän aikana myös tutkijan pitäisi pystyä luomaan käsitys siitä, millainen haastateltava lapsi oikein on ja miten kuuleminen kannattaisi toteuttaa. (Ellonen & Rantaeskola 2016, 90, 93.)

Erityinen seikka, joka tulee myös huomioida kuultaessa lasta, on haastattelukysymykset. Haastattelussa käytetyt kysymykset nimittäin vaikuttavat huomattavasti siihen, miten paljon ja miten luotettavasti lapsi kertoo kyseisestä asiasta. Kysymysten muotoon on kiinnitettävä paljon huomiota, jotta ne eivät vaikuttaisi liikaa lapsen kertomukseen. (Lehtinen & Rossi, 2021, 80.)

Kysymystyyppejä on myös eroteltu toisistaan, jotta tutkijan olisi helpompi luoda haastattelurunkoa lapsen kuulemistä varten. Seuraavat kysymystyyppit ovat yleisimmät; avoimet kysymykset (invitations), helpottavat ilmaisut (facilitators), ohjaavat kysymykset (directive questions), vaihtoehto- tai kyllä/ei- kysymykset (option-posing questions) ja johdattelevat kysymykset (suggeestive questions). (Lehtinen & Rossi 2021, 81–82.)

Kirjassa poliisityön psykologia (Kaunisto 2021, 91) on kuvailtu sekä hyviä että huonoja kysymyksiä lapsen haastatteluun:

Hyviä kysymyksiä:

Kerro minulle siitä, millaista sinun elämäsi on täällä kotona.

Kerro mitä täällä on sinun mielestäsi tapahtunut?

Selitä minulle tarkasti, kun... (lapsen mainitsema teko)

Mitä ajattelet, miksi tähän tänne oli soitettu poliisi apuun?

Kerro lisää siitä, kun...

Missä sinä olit, kun tämä tapahtui?

Huonoja kysymyksiä:

Äiti kertoi minulle, että isä oli lyönyt sinua. Onko näin tapahtunut?

Joskus pahat aikuiset koskettelevat lapsia sukupuolielimistä. Onko sinullekin tehty niin?

Täällä on ollut aikuisten välinen pahoinpitely. Tiedätkö siitä mitään?

Onko joku ollut sinua kohtaan väkivaltainen, esimerkiksi repinyt hiuksista tai lyönyt tai piiskannut joskus?

Näitkö sinäkin sen, kun isä puukotti veljeäsi mahaan?

Juttelin juuri isoveljesi kanssa ja hän sanoi, että äiti käyttää huumeita. Nyökkää minulle, jos asia on niin.

Näiden kysymyksien avulla erilaiset kysymystyypit aukeavat paremmin. Lasta ei saisikaan siis johdatella tai kertoa, mitä oletetaan tapahtuneen vaan pyrkiä siihen, että lapsi saisi itse avoimesti kertoa tapahtumien kulun.

3.3 Poliisin työhyvinvointi

Poliisin työhyvinvointi on keskeinen asia onnistuneen työskentelyn takaamisessa. Poliisilta odotetaan usein valtavaa jaksamista ja jopa ylisuoriutumista. Työuransa aikana saattaakin tulla tilanne, että poliisi joutuu vakavasti pohtimaan omaa jaksamistaan ja työn kuormittavuuden sietämistä. Myös lapsirikostutkijoilla työkuorma on lisääntynyt valtavasti vuosien saatossa. Työpula lapsiin kohdistuvien rikosten tutkijoista näkyy suuriksi kertyneinä juttupinoina sekä jatkuneena kiireenä. Tämä johtaa sekä kiireesti hoidettuihin tapauksiin sekä työntekijöiden stressiin ja uupumukseen. Poliisityö voikin olla hyvin riskialtista mielenterveyden kannalta. (Kaunisto 2021, 359.)

Poliisin työssä on useita psyykkistä kuormaa aiheuttavia tekijöitä. Nämä yleisimmät tekijät voidaan jakaa neljään ryhmään: järkyttävät aistiärsykkeet, ihmisten ei-toivottu käyttäytyminen, ikävät elämäntapahtumat ja niihin liittyvät kielteiset tunteet sekä työstä suoriutumisen haasteet. (Kaunisto 2021, 359–360.) Näistä jokaisen voi yhdistää myös lapsiin kohdistuvien rikosten tutkintaan.

Järkyttävät aistiärsykkeet kuuluvat poliisitehtäviin muun muassa väkivaltarikostutkinnassa. Tutkijalle tällaiset aistiärsykkeet saattavat välittyä esimerkiksi yksityiskohtaisina kuvina, videoina ja ääninä esitutkimamateriaalin muodossa. Osa lapsiin kohdistuneiden rikosten tutkijoista tekeekin töitä erityisen traumatisoivan materiaalin parissa. Tällaista saattaa olla esimerkiksi tutkiessa lapsiin kohdistuneita seksuaalirikoksia ja katsomalla siihen liittyvää CSAM-aineistoa (Child Sexual Abuse Material). (Kaunisto 2021, 360.)

Ihmisten ei-toivottu käyttäytyminen näkyy myös jokapäiväisesti poliisin työssä. Jatkuvasti ihmisten ilkeyden, julmuuden ja rikollisuuden näkeminen aiheuttaa myös poliisin omassa käyttäytymisessä ja ajatusmaailmassa muutoksia. Vapaa-ajalla poliisi saattaa olla hyvin paljon skeptisempi ihmisten suhteen ja tarkkailee tilanteita eri tavalla kuin muut. Tilanteen muuttuessa pahimmilleen, tämä saattaa aiheuttaa pelkotiloja, jotka rajoittavat arkitoimintoja tai hankaluuksiin solmia esimerkiksi ihmis-suhteita. (Kaunisto 2021, 361.)

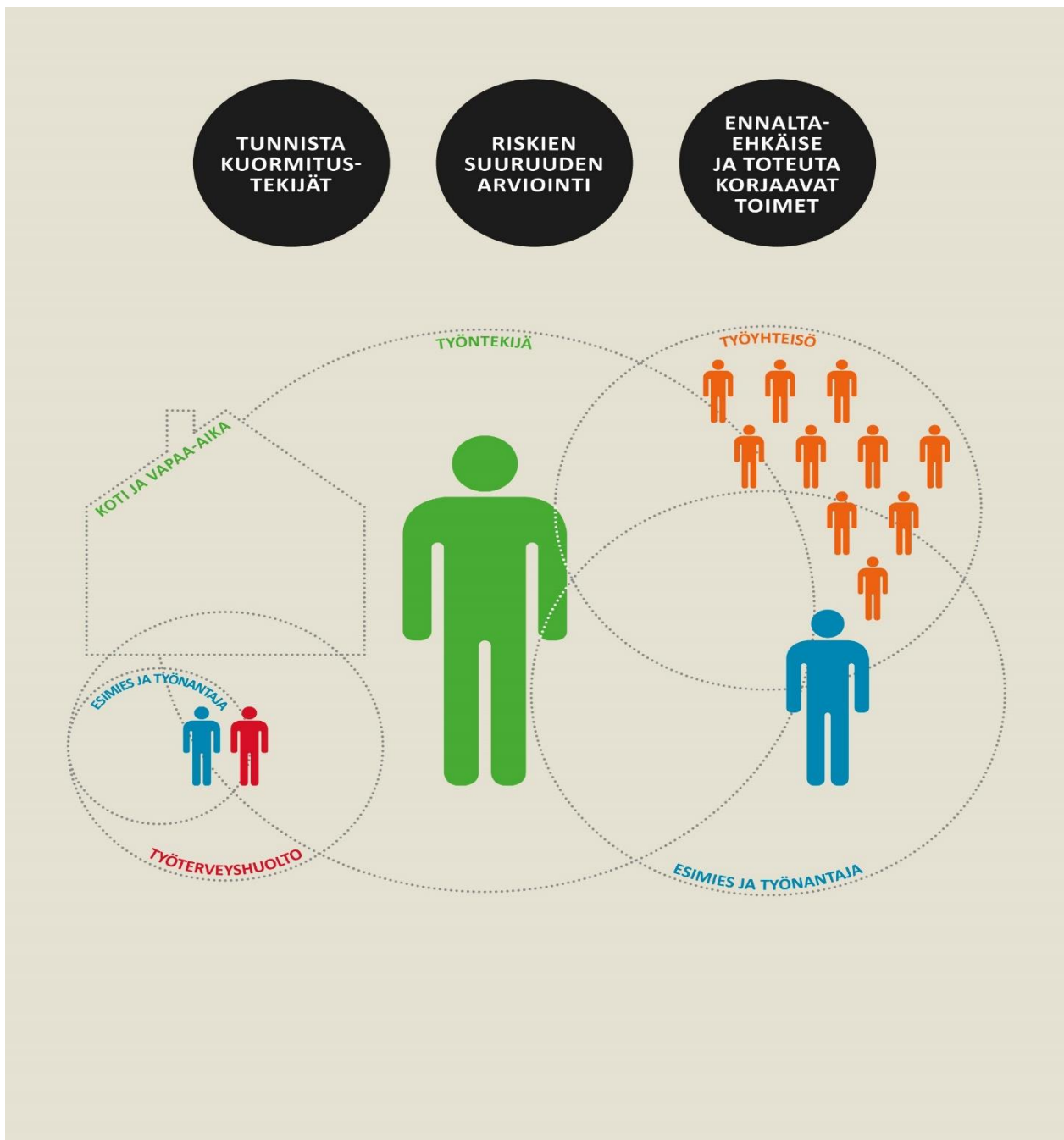
Kaksi viimeisintä kuormaa aiheuttavaa tekijää ovat ikävät elämäntapahtumat sekä työstä suoriutumisen haasteet. Poliisi saapuu paikoille, joissa on tapahtunut ikäviä asioita ja tällöin myös saa osansa niihin liittyvistä voimakkaista kielteisistä tunteista. Tunteilla on usein tapana tarttua ja poliisin asiakkaiden tavanomaisia tunteita ovatkin hätäannus, suru, raivo ja pelko. Jatkuva altistuminen ihmisten ei-toivotulle käyttäytymiselle saattaa aiheuttaa poliisissa kyynistymistä. (Kaunisto 2021, 361.) Kyynisyys aiheuttaa myös työstä suoriutumisen haasteita. Lapsiin kohdistuneiden rikosten tutkinnassa tällaisia haasteita ovat esimerkiksi liika työ määrä verrattuna käytettävissä oleviin resursseihin. Asiasta on myös saatu tutkimusnäyttöä Suomesta. Valtionneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnassa on tarkasteltu rikosprosessin kestoa, kun tutkitaan lapsiin kohdistuneita rikoksia.

Tuloksissa havaittiin työn organisointiin liittyvien tekijöiden aiheuttavan viivettä esitutkinnan suorittamisessa. Tutkimuksessa todettiin, että esitutkinnan kesto oli lyhyempi, jos lapsiin kohdistuneiden rikosten tutkinta oli keskitetty tiettyihin yksiköihin erityiskoulutetuille henkilöille. (Oikeusministeriö, 2021; Fagerlund & Toivonen, 2021.)

3.4 Työn kuormittavuus ja stressi

Työn kuormittavuus ja stressi näyttäytyvät hyvin monimuotoisesti sekä henkilökohtaisesti työntekijästä riippuen. Työperäinen stressi liitetään usein työn ja työyhteisön mukana tuomiin tekijöihin. Työntekijöitä voivat rasittaa hyvin monet tekijät, kuten nopeasti muuttuva työelämä tai työkuormituksen lisääntyminen. (Kivimäki, Lindbohm & Reijula 2019.) Työntekijän ympärillä on myös monia eri tahoja, jotka ovat apuna työn kuormittavuuden tunnistamiseen lieventämiseen. Seuraavalla sivulla kuvassa 1 nämä eri tekijät ovat jaoteltu omiin kategorioihin työntekijän ympärille. Tällaisia tahoja ovat muun muassa työyhteisö, työnantaja ja esimies sekä vapaa-ajalla ja kotona olevat tahot. Näiden sekä oman toiminnan avulla työntekijä pystyy hallitsemaan paremmin työn aiheuttamaa kuormitusta. Tärkeitä yksittäisiä keinoja ovat myös tunnistaa kuormitustekijät, riskien suuruuden arviointi sekä ennalta ehkäistä ja toteuttaa korjaavia toimia. (Työturvallisuuskeskuksen kuntaryhmä, 2018.)

Hallinnan tunne on yksi keskeisistä käsitteistä työelämässä. Sillä tarkoitetaan työntekijän kokemusta siitä, että hän pystyy vaikuttamaan työssään tapahtuviin asioihin ja asioilla on logiikka. Hallinnan tunteeseen kytkeytyykin vahvasti ajatus siitä, että työntekijällä on jonkinlainen mahdollisuus vaikuttaa omiin työskentelytapoihin. Tähän kuitenkin vaikuttavat negatiivisesti työtehtävien suuri määrä, vaihtuvat tehtävät ja kiireen tunne Työntekijän hallinnan tunteen menetys aiheuttaakin usein stressin ja ahdistuneisuuden tunteita sekä aiheuttaa ongelmia työnteossa, joka näkyy virheinä työtehtävissä. Hallinnan tunteen menettäminen aiheuttaa myös työntekijässä usein tarpeen kertoa siitä muille, kuinka kiireinen on ja kuinka mahdottomalta työtaakka tuntuu. (Kaunisto 2021, 386–387.)

Kuva 1. Työn kuormittavuuden hallintaa auttavat tekijät (Työturvallisuuskeskuksen kuntaryhmä 2018)

3.5 Työyhteisö apuna työuupumukseen

Työyhteisöllä voi olla monia eri keinoja vaikuttaa työuupumukseen ja työn kuormittavuudesta selviämiseen. Työhyvinvoinnista huolehtiminen onkin koko työyhteisön yhteinen tehtävä, jossa myös työnantajan tuki on hyvin merkittävässä roolissa (Puttonen, Hasu & Pahkin 2016, 13). Usein on myös kiistelty siitä, mikä aiheuttaa työuupumusta. Esille nostetaan usein sekä työnantaja ja työntee-

kijä, mutta työuupumukseen on hyvin monia eri vaikuttavia tekijöitä. Työyhteisössä onkin hyvin tärkeää olla sovitut tietyt pelisäännöt, jotta jokainen pystyy saamaan mahdollisimman hyvän työrauhan. (Aulankoski & Lundahl 2018, 43.)

Työpaikalla on mahdollista tehdä paljonkin asioita sen eteen, että työn kuormittavuus ei nousisi liian korkealle. Yksi keinoista on työnohjaus, jolla pyritään muun muassa oman työn kehittämiseen ja työn kuormituksen sääntelyyn. Ammattilaisen johtaman työnohjausistunnon tarkoituksena on edistää ja ylläpitää työhyvinvointia. Tällainen istunto voidaan suorittaa joko ryhmässä tai yksilöta- paamisena. Varsinkin lapsiin kohdistuvien rikosten tutkinnassa työnohjaukselle on selkeä tarve. Lapsirikostutkinnassa korostuvat tunnekuormitus, haastavat kohtaamiset sekä runsas työpaine. Työnohjauksessa pyritäänkin laajamittaiseen oppimisprosessiin, jossa myös pystyttäisiin käsitellä edellä mainittuja ongelmakohtia kattavasti. (Lehtinen & Rossi 2021, 62.)

Työhyvinvoinnista ja työuupumuksesta puhuttaessa esille on nostettu myös termi aivoystävällisestä työpaikasta. Aivoystävällisessä työpaikassa ja organisaatiossa työntekijän ymmärretään olevan merkittävä voimavara sekä arvokas resurssi. Aivoystävällisessä työpaikassa pyritäänkin siihen, että ihmiset pystyvät ajattelemaan ja käyttämään osaamistaan parhaalla mahdollisella tavalla. Tällöin työskentelyssä tulokset näkyvät erinomaisina suorituksina ja työyhteisö terveellisenä ja elinvoimaisena. (Koivuniemi 2020, 41–42.)

Mitä muita keinoja menestyvä ja yhtenäinen työyhteisö vaatii? Työyhteisön toimivuus edellyttää tiettyjä seikkoja toimiakseen. Sekä johdolla että koko henkilöstöllä on oltava selkeä näkemys siitä, mitä varten työtä tehdään ja mitä työnteolla pitäisi saada aikaan (Järvinen 2009, 49). Nykypäivänä tämä ei ole aina niin helppoa saavuttaa ja työntekijöiden työhyvinvointi ja stressitasot saattavat olla huonolla tasolla. Moni suomalainen kokeekin, ettei saa työpaikaltaan apua stressiin. Arjen katsaus- tutkimuksessa todettiin, että työelämässä mukana olleista suomalaisista 38 prosenttia ei usko saavansa työpaikallaan apua kokemaansa stressiin. Vastaajista 35 prosenttia koki myös, että työn- kuormittavuuteen ja liikaan työmäärään ei saa apua omalta työpaikaltaan. (Lähitapiola 2018.)

3.6 Apua työuupumukseen vapaa-ajalla

Jokaisella työntekijällä on omat keinonsa siihen, miten työuupumusta, stressiä tai työn kuormittavuutta lieventää omalla vapaa-ajallaan. Jokainen ihminen on yksilö ja vaatii omat tapansa selviytyäkseen työn aiheuttamasta kuormasta. Myös jokaisella lapsirikostutkijalla on mahdollisuus tehdä arjessa sellaisia asioita, jotka ovat hyväksi omalle jaksamiselle ja mielenterveydelle. Vankkana pohjana jokaisen ihmisen jaksamiselle on hyvät elämäntavat, niin terveellisen ravinnon, liikunnan ja riittävän unensaannin ympärillä. Lapsiin kohdistuvien rikosten tutkijalla saattaa usein tutkittavat tapaukset ajatuksissa seurata kotiin ja haitata ajatusten siirtämistä vapaa-ajalle. Usein käytetäänkin

termejä ”kotiminästä” ja työminästä”. Omatessaan esimerkiksi selkeän työroolin ja pystyessään jättämään työasiat töihin, voi työn psyykkiset kuormitustekijät olla paljon pienemmät. Poliisin työssä näiden kahden termin erottaminen saattaa olla joskus hyvinkin hankalaa. Hankalia tekijöitä voivat olla esimerkiksi mahdollisuus tulla kutsutuksi töihin kesken vapaapäivän. Tällöin työroolin täytyy olla ikään kuin koko ajan valmiina. (Kaunisto 2021, 417–419.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä. Tutkimus toteutettiin haastattelemalla Helsingin poliisilaitoksen lapsiin kohdistuneita rikoksia tukivia poliiseja etäyhteydellä joulukuussa 2021 ja tammikuussa 2022.

Kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan tutkimusta, jolla pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä, ominaisuuksia sekä sen merkitystä kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa vastataan kysymyksiin miksi, miten ja millainen. Se on myös suppea ja tutkimuksessa haettu näyte on koottu harkinnanvaraisesti. Kvalitatiivinen tutkimus auttaa ymmärtämään sekä tutkimuskohdetta että sen käyttäytymisen ja päätösten syitä. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on myös yleistä, että se rajoittuu pieneen tutkittavien määrään. Tärkeimpänä tavoitteena onkin ymmärtäminen, ei niinkään määrien selvittäminen. Tyypillisimmät aineistonkeruumenetelmät kvalitatiivisessa tutkimuksessa ovat henkilökohtaiset haastattelut, syvähaastattelut, ryhmähaastattelut, osallistuva havainnointi, eläytymismenetelmä sekä valmiit aineistot ja dokumentit. (Heikkilä 2014, 6–8.)

Kvalitatiiviseen tutkimukseen rinnastetaan usein myös induktio eli aineistolähteisyys, kun taas kvantitatiiviseen tutkimukseen rinnastetaan usein deduktio eli teorialähtöisyys. Tässä opinnäytetyössä korostuukin juuri aineistolähtöinen työskentely tehtyjen haastattelujen avulla. Kvalitatiivinen tutkimus antaakin mahdollisuuksia hyvin monenlaisiin töihin, ja rajaamalla aihetta oman tutkimuskohteen mukaan, vältetään myös liiallisen laajalta tutkimukselta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 5.)

4.2 Tiedonkeruumenetelmä ja kohderyhmä

Jo aiemmin mainittu tutkimuksen rajaaminen oli tärkeässä roolissa opinnäytetyötä tehdessä. Aiheen rajaaminen koskemaan pelkästään Helsingin poliisilaitoksen lapsiin kohdistuneiden rikosten tutkijoita helpotti tiedonkeruussa sekä sen järjestämisessä. Heti alussa lähdettiin etsimään aineistoa erilaisista nettilähteistä, joista saikin hyvin materiaalia työtä varten. Lähteiden etsimisessä painotettiin sitä, että lähteet olisivat mahdollisimman uusia sekä luotettavia. Poliisiammattikorkeakoulun kirjastosta löytyi myös useampi kirjallisuuslähde, joista on hyödytty valtavasti tutkimuksen teossa.

Työn kuormittavuus ja stressi ovat hyvin puhuttuja sekä tutkittuja aiheita. Kuitenkin kun aiheen rajauksena on lapsirikostutkijoiden kokemus työn kuormittavuus, ei tietoa ole niin paljoa. Siitäkin kuitenkin aineistoa sekä opinnäytetyön löytyi, joita pystyi myös hyödyntämään tarvittaessa tutkimusta

tehdessä. Useista tutkimuksista saattaakin olla jo aikaa, joten työn tuoreus tuo taas uusia näkökulmia ja ajatuksia aiheeseen liittyen.

Tutkimuksen kohderyhmänä toimi siis Helsingin poliisilaitoksen lapsirikostutkijat. Heidän antamat vastaukset haastattelukysymyksiin toimivat tutkimuksessa tärkeimpänä lähteenä. Tutkimuksen aiheiston keruu tapahtui siis laadulliseen tutkimukseen kuuluvilla henkilöhaastatteluilla. Haastatteluun vastasi seitsemän poliisia. Määrä oli sopiva laadulliseen tutkimukseen ja kuitenkin mahdollisimman kattavan tuloksen saamiseksi. Tutkimuksessa oli mukana sekä hyvin kokeneita lapsirikostutkijoita että vähemmän aikaa lapsirikostutkimuksen parissa työskennelleitä. Haastateltaville toimitettiin etukäteen haastattelukysymykset, jotta jokainen pystyi perehtyä niihin kunnolla.

Tutkimuksessa ei käy ilmi haastateltavien henkilöllisyyksiä. Tästä johtuen haastateltavien ikää, sukupuolta tai muitakaan yksilöiviä tekijöitä ei käy ilmi tutkimuksessa. Haastattelut tehtiin joulukuun 2021 ja tammikuun 2022 aikana ja niistä jokainen etäyhteydellä. Haastattelut suoritettiin tietokoneen välityksellä vallitsevan koronatilanteen vuoksi.

4.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Jokaiselle tutkijalle oli lähetetty heidän työ sähköpostiinsa ennalta määritellyt haastattelukysymykset. Suunnitellessa haastattelukysymyksiä painotettiin erityisesti niiden kohdentumista tutkimuskysymyksiin. Tavoitteena oli luoda valmiit tutkimuskysymykset, jotta vastaukset saisi sidottua hyvin luotuun tutkimusongelmaan. Tällä tavalla sai myös pidettyä aiheen hyvin rajattuna, eikä se laajentunut liian suureksi kesken tutkimuksen teon. Tutkimusta täydentää myös haastattelujen lisäksi muu kerätty aineisto muun muassa kirjallisuus- ja nettilähteistä.

Tutkimuksen luotettavuutta tukee tarkasti ennalta määritellyt kysymykset. Jokainen haastatteluun vastaava tutkija sai lukea kysymyksiä rauhassa etukäteen, jotta he saisivat myös vastauksista mahdollisimman aitoja ja todenmukaisia liittyen omiin työtehtäviinsä. Tutkimuskysymykset käytiin läpi myös ryhmänjohtajien kanssa, jotka kertoivat oman mielipiteensä tutkimukseen ja sen linjauksiin.

Tutkimus on täysin julkinen ja kenen tahansa luettavissa. Tämän vuoksi haastattelut ovatkin toteutettu niin, että vastaajien henkilöllisyyksiä ei mainita tutkimuksessa. Tutkimusta toteutettaessa on myös otettu vahvasti huomioon tasapuolisuus kaikkia haastateltavia kohtaan. Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyötä tehdessä on myös haettava tutkimuslupaa. Tämä tutkimus rajautui haastattelujen osalta Helsingin poliisilaitokselle, joten tutkimuslupa on myös haettu sieltä. Sain tutkimusluvan opinnäytetyölleni Helsingin poliisilaitokselta marraskuussa 2021.

Suurimmat haasteet tutkimuksessa tulivat vallitsevan koronatilanteen vuoksi. Opinnäytetyön tekijä kävi toki tapaamassa kahta ryhmänjohtajaa, mutta haastateltavia hän ei nähnyt kasvotusten. Haastavaksi koettiin myös saada mahdollisimman kattava, mutta samalla myös tiiviin haastattelurunko. Tutkimusta tehdessä haastattelukysymykset kuitenkin ovat hyvin isossa roolissa, joten niiden kanssa oli oltava tarkkana.

Haastattelujen analysoinnin jälkeen haastatteluvastaukset ja sähköpostit hävitettiin opinnäytetyön tekijän toimesta. Haastatteluja ei litteroitu auki, vaan opinnäytetyön tekijä kirjoitti itselleen muistiinpanoja saamistaan haastatteluvastauksista. Nämä muistiinpanot myös tuhottiin tutkimuksen loputtua.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tavoitteena oli saada haastateltavia tutkimukseen noin 5–10 henkilöä. Vapaaehtoisia ilmoittautui-kin kiitettävästi ja lopulta haastatteluun vastasi kuusi lapsirikostutkijaa Helsingin poliisilaitokselta. Jokainen oli saanut ryhmiensä tutkinnanjohtajilta haastattelukysymykset ja tietopaketin siitä, mitä tutkimus koskee ja, minkälaista opinnäytetyötä suunnitellaan tekevän. Ryhmänjohtajien kanssa so- vittiin toimivaksi tavaksi, että he laittavat sähköpostilla edellä mainitut tiedot ja halukkaat ovat sitten suoraan yhteydessä opinnäytetyön tekijään, jos tulisi lisäkysymyksiä aiheesta. Tämä tapa sopi tut- kimuksen tekemiseen hyvin, sillä Helsingin poliisilaitos on melko iso ja ryhmänjohtajien oli helppo ilmoittaa oikeille ihmisille tekeillä olevasta tutkimuksesta.

Kaikki haastateltavista olivat lapsiin kohdistuvien rikosten tutkijoita, joilla oli myös koulutus lapsiri- kostutkintaan. Jotta vastaajien henkilöllisyydet säilyvät salassa, ei heidän nimiään mainita tutkimus- tuloksissa. Haastateltavia oli sekä seksuaalirikosryhmästä että lähisuhdeväkivaltarikosryhmästä. Myöhemmin tuloksissa viitataan heihin nimillä:

P1 – Poliisi 1

P2 – Poliisi 2

P3 – Poliisi 3

P4 – Poliisi 4

P5 – Poliisi 5

P6 – Poliisi 6

Tutkimustulosten analysoinnin lisäksi tullaan jakamaan muutamia suoria lainauksia haastateltavien antamista vastauksista. Näin myös heidän oma äänensä ja mielipiteensä pääsee tutkimuksessa paremmin näkyviin. Lyhyimmän aikaa lapsiin kohdistuneiden rikosten parissa työskennellyt oli ollut lapsirikostutkijana kaksi vuotta ja pisimmän ajan haastateltavista oli ollut lapsirikostutijana 13- vuotta.

5.1 Suurimmat työn kuormittavuutta aiheuttavat seikat

Ensimmäisenä haluttiin selvittää, minkä asian haastateltavat kokevat eniten työnkuormittavuutta aiheuttavana seikkana. Vastauksissa näkyi hyvin paljon yhtäläisyyksiä, mutta myös henkilökohtai- sia mielipiteitä jakautui eri suuntiin. Keskeisimmät työn kuormittavuuden tekijät olivat selkeästi kiire ja suuri tutkittavien juttujen määrä.

P1 koki erityisesti kuormittavuutta lisäävänä seikkana jatkuvan kiireen. Hänen mielestään haastava seikkana on myös selkeästi se, että yksittäisiin rikosasioihin ei pystytä perehtymään kunnolla jatkuvan kiireen takia. Myös P5 koki selkeänä kuormittavuuden tekijänä kiireen. Hänen mukaansa työn määrä suhteessa käytettävään aikaan oli aivan liian suuri. Juttuja tulee siis enemmän, mitä tutkija ehtisi tutkia haluamallaan tarkkuudella.

P2 koki, että lapsiin kohdistuvien rikosten parissa työskentely on jo itsessään sisällöltään emotionaalisesti hyvin kuormittavaa. Hänen mukaansa tämä johtuu siitä, että saman teeman kanssa ollaan tekemisissä päivittäin. P2 nosti myös esille juttujen ison määrän ja niihin liittyvän lisätyömäärän, jota ei muussa rikostutkinnassa ole.

P3 toi omassa vastauksessaan hieman erilaista näkökulmaa työnkuormittavuuden aiheuttamiin tekijöihin. Hän listasi merkittävimmiksi tekijöiksi perättömät rikosilmoitukset, byrokratian kasvamisen ja tiedon huonon liikkuvuuden eri viranomaisten välillä automaattisesti. Hän huomautti myös, että ongelmia saisi karsittua, jos resurssipula ei olisi niin iso. Myös P3 nosti esille juttumäärien kasvun ja siitä johtuvan kokoaikaisen kiireen.

P4 ja P6 vastauksissa nousi esiin kiire ja painotus siihen, että lapsirikostutkinta tulisi aina suorittaa mahdollisimman nopealla aikataululla. Heistä molemmat nostivat myös esille lapsirikostutkinnan raakuuden muun muassa kuvamateriaalin kautta. Myös koko prosessi on heidän mielestään raskeampi kuin aikuisten rikoksia tutkittaessa ja muutoseikkoja on enemmän.

5.2 Työntekijöiden keinot kuormittavuuden lieventämiseen

Seuraava isompi teema kysymyksissä oli työntekijöiden omat keinot kuormittavuudesta selviytymiseen ja sen lieventämiseen. Moni koki organisoinnin sekä oman ajattelutavan vaikuttavan lieventävästi työn kuormittavuuteen. Jos asenne työntekoon on kohdallaan ja ymmärrys, että elämässä on muitakin tärkeitä asioita kuin työ, niin pääsee pitkälle.

P1 nosti esiin hyvän järjestelmällisyyden omassa työnteossaan. Hän kertoi yrittävänsä pitää työt jatkuvasti järjestyksessä siten, että tietää mitä missäkin jutussa on meneillään, mitä on tehty ja mitä tekemättä. Hänen mukaansa työt kuormittavat enemmän, jos ei ole omista jutuista perillä.

P2 oli löytänyt oman keinon kuormittavuuden lieventämiseen työskentelemällä osa-aikaisena. Hän kuvailee valinnan vaikuttavan taloudellisesti, mutta on silti välttämätön hänen työssäjaksamisensa kannalta. P2 nosti myös esille keskittymisen yhteen tapaukseen kerrallaan. Työn organisointi ja aikatauluttamien etukäteen auttavat hänen mukaansa pysymään perillä työasioissa.

P4 mainitsi, että välttää parhaansa mukaan katsomasta kuvamateriaalia. P3, P5 ja P6 olivat hyvin samoilla linjoilla vastauksissaan. He mainitsivat tilanteen ymmärtämisen eli, että kiire ja juttumäärät

ovat isoja. Heidän mukaansa on vain tehtävä aina parhaansa. P5 ja P6 mainitsivat myös ajatuk-
sensa siitä, että loppupeleissä elämässä on paljon tärkeämpiäkin asioita kuin pelkästään oma työ.

5.3 Muiden tahojen keinot kuormittavuuden lieventämiseen

Työntekijä tarvitsee myös muilta tahoilta tukea omaan työssäjaksamiseen. Seuraavaksi kysyttiin haastateltavilta, mitä keinoja työpaikalla on kuormittavuuden helpottamiseksi ja voisiko heidän mielestään työpaikalla olla lisää/parempia keinoja? Tähän monella oli hyvin samankaltaisia vastauksia, sillä he työskentelevät samassa työpaikassa. Kehittämis ehdotuksissa kuitenkin esiintyi myös vaihtelevuutta, mutta esiin tuli kuitenkin hyvin paljon toivetta siitä, että työntekijöitä saataisiin lisää lapsirikostutkintaan.

P1 kuvaili asiaa näin:

”Tärkeimpänä keinona mielestäni on se, että saamme olla mukana omien työvuorojen suunnittelussa ja siten on mahdollisuus vaikuttaa omaan vapaa-ajan ja töiden yhteen sovittamisessa. Lisäksi ryhmänjohtajat tekevät tärkeää työtä, kun suorittavat tehokasta esikäsittelyä siten, että tutkijoille tulee vain tutkittavia juttuja, kaiken muun jäädessä päätettäväksi tai rajoitukseen.”

P1 arvioi myös, että työnantajan tulisi kiinnittää enemmän huomiota siihen, että työntekijät palautuvat töistä. Hän perustelikin, että palautumista ei voi jättää ainoastaan työntekijän vastuulle vapaa-ajalla.

P2 nosti esille seikan siitä, että työpaikalla järjestetään työhönohjausta ryhmittäin, mutta se ei toimi lapsirikostutkinnan näkökulmasta. Hänen mukaansa ryhmissä aina vain osa työskentelee lapsiin kohdistuvien rikosten parissa ja näin ollen lapsirikostutkintaan liittyviä asioita ei oikein nosteta esille. Positiivisena hän koki lapsirikostutkijoiden kesken pitämiä palaverieita sekä työnantajan puolesta tulevaa kannustusta käyttää työterveyshuollon palveluita. Myös P4 mainitsi juttelun ryhmän kesken ja toinen toistensa auttamisen.

P3 mainitsi viikkoliikunnat, jotka poliisilla on mahdollisuus käyttää kerran viikossa, jos se onnistuu aikataulullisesti. Hänen mukaansa työntekoa helpottaisi, jos he saisivat lisää työntekijöitä. Myös P5 painotti tarvetta uusille työntekijöille lapsirikostutkintaan.

P5 kuvaili asiaa näin:

”Työhönohjaus on oikeastaan ainoa konkreettinen asia, miten työnantaja suoranaisesti helpottaa työnkuormittavuutta. Totta kai aina saat apuja, jos apua työtehtävien suorittamisessa tarvitset, mutta loppupeleissä se on sinun itse käsiteltävä ja tehtävä itsellesi sellaiset olot, että jaksat. Tie-

dostan koko ajan, että tekemättömiä työtehtäviä on, mutta se täytyy itse hyväksyä ja oppia elämään sen tunteen kanssa. Ja aina pitää muistaa, että vaikka kuinka teet töitä, ei nämä jutut lopu koskaan.”

P6:n mukaan juttuja yritetään jakaa tasapuolisesti ja hyvän työryhmän ja kollegoiden tuen avulla työnkuormittavuus on pienempää. Myös P6 toivoisi enemmän lapsirikostutkijoita Helsinkiin ja tutkintarauhan avulla parempia työtuloksia.

5.4 Kuormittavuuden ja stressin näkyminen työskentelyssä

Haastatteluiden tarkoituksena oli myös selvittää miten kuormittavuus ja stressi näkyvät tutkijoiden työskentelyssä. Selkeä seikka, joka nousi esille, oli kiireen tuomat virheet omassa työskentelyssä ja asioiden unohtelu.

P1 mukaan kuormittavuus näkyy virheiden tekemisenä. Hän kommentoi, että tärkeitä toimenpiteitä jää tekemättä, kun ei yksinkertaisesti muista tehdä niitä stressaantuneena.

P2 kuvaili kuormittavuuden ja stressin vaikutuksia näin:

”Kuormittuneena nukun huonosti ja työasiat pyörivät mielessä myös vapaalla ja öisin. Keskittymiskyky heikkenee, pinna kiristyy ja olo on samalla uupunut ja jännittynyt. Tällöin on myös vaikeampi jaksaa pitää kiinni niistä vapaa-ajan harrastuksista, jotka vähentävät stressiä, mikä voi johtaa ikävään noidankehään.”

P3 koki kuormittavuuden ja stressin aiheuttavan unohtelua. Hänen mukaansa liika työmäärä, johtaa siihen, että asiat unohtuvat ja myös tällöin työtehtävät vievät enemmän aikaa. Kuormittavuus näkyy hänen mukaansa myös ajoittain turhautumisena, kun työtään ei saa tehdä hyvin kiireen vuoksi, vaikka haluaisi.

P4 kertoi olevansa huonotuulinen, eikä muille vaan itselleen. Tämän lisäksi hänkin mainitsi tavaroiden unohtelusta ja pientenkin työtehtävien tuntuvan ylivoimaisen raskailta. P5 oli myös hyvin samoilla linjoilla ja vastasikin kuormituksen lisäävän unohduksia ja virheitä kiireessä. Myös P6 painotti kiireen tuomia virheitä omassa työskentelyssään. Hän nosti myös uutena seikkana esille tietynlaisen ”ei tunnu missään” olotilan, vaikka saattaisikin työskennellä hyvinkin raakojen tapausten parissa. Myös eräänlainen turtuminen ja kyynistyminen ovat siis riskeinä.

5.5 Lapsirikostutkinnan vaativuus verrattuna muuhun rikostutkintaan

Tarkoituksena oli myös tehdä hieman vertailua kuormituksen osalta. Haastateltavilta kysyttiin heidän mielipidettään siihen, vaatiiko lapsirikostutkinta enemmän voimavaroja verrattuna muuhun

rikostutkintaan. Kuusi seitsemästä haastateltavasta vastasi lapsirikostutkinnan vaativan enemmän voimavaroja.

P1 selvensi vastauksensa rangaistusasteikkojen kautta:

”Vaatii. Ohjeistus ja niiden edellyttämät toimenpiteet ovat jo poikkeuksellisen työläitä verrattuna muiden rikoslajien tutkintaan. Lisäksi rangaistusmaksimit ovat esimerkiksi lapsiin kohdistuneissa seksuaalirikoksissa jo niin kovat, että esimerkiksi lapsenraiskauksesta (4–12 vuotta) saatetaan tuomita enemmän kuin taposta (vähintään 8 vuotta). Tämä luo valtavasti paineita juttujen laadukkaalle tutkinnalle. Kuitenkin samalla tutkijalla saattaa olla yhtäaikaisesti tutkittavana esimerkiksi 20 juttua, jotka ovat lapsenraiskauksia, törkeitä hyväksikäyttöjä (1–10 vuotta), törkeitä raiskauksia (2–10 vuotta) jne. Suhteessa rangaistuksiin ja selvittämisiin lapsirikostutkinta on aliressursoitu.”

P2 vastasi lapsirikostutkinnan vaativan enemmän verrattuna muuhun rikostutkintaan. Myös P3, P4 ja P5 olivat samaa mieltä asiasta. P3 kuvaili tietynluonteisen työn vaativan ehdottomasti enemmän. Hän kertoi, että hänellä on ollut työtehtäviä, jotka ovat edellyttäneet paljon lapsen seksuaalisen hyväksikäytön kuvaavan materiaalin katsomista. Hän kuvaili, että tällainen tuntuu koko kehossa pahalta ja silloin on myös laitettava enemmän voimavaroja siihen, että saa ajatukset muualle.

P5 kommentoi myös, että lapsirikostutkinta vaatii oikeanlaista asennetta ja siellä saa haastaa itseään enemmän kuin esimerkiksi lyhytkestoisia juttuja tutkimalla. P5 sanoikin, että hän tiedostaa tekevänsä erityisosaamista vaativaa työtä, jonka osaa ja josta hän nautti. Hän painotti, että pidemmän päälle se on hänelle tärkeämpää.

P6 vastasi, että lapsirikostutkinta ei vaadi välttämättä enemmän voimavaroja kuin muu rikostutkinta. Hän kuitenkin muistutti, että jotkut jutut tulevat henkilökohtaisesti lähelle, esimerkiksi jos uhri on lähellä omien lapsiensa ikiä tai muuten samaistuttavissa.

5.6 Työn hyvät ja huonot puolet lapsirikostutkinnassa

Niin kuin jokaisessa työssä, niin myös lapsiin kohdistuneiden rikosten tutkinnassa on omat hyvät ja huonot puolensa. Onnistumisen tunteet ja työssäjaksaminen ovatkin tärkeä vastapaino työn raskaille ja vaativille tapahtumille.

5.6.1 Työn positiiviset puolet

Tarkoituksena oli myös selvittää, mitkä ovat sellaisia asioita, joissa lapsirikostutkijat kokevat onnistumista ja hyvää mieltä työssään. Jokainen työ vaatii veronsa ja on väillä hyvinkin raskasta, mutta myös jokaisessa työpaikassa on omat vahvuutensa ja positiiviset puolensa.

P1:n mukaan Suomessa tehdään todella laadukkaasti esimerkiksi lasten kuulemiset. Poliisit ovat ammattitaitoisia ja osaavat puhuttaa lapsia siten, että kuulemisesta saadaan luotettavaa tietoa rikostutkinnan käyttöön. Erityisiä onnistumisen tunteita hän kertoi saavansa siitä, kun jokin juttu lähtee selviämään omien selvitysten tuloksena tai esimerkiksi siitä, jos hankala lapsi avautuukin yllättäen kuulustelun aikana.

Myös P2 mukaan onnistumisen tunteita tuovat hyvin sujuneet lasten kuulustelut, joissa lapsen saa luotua hyvän yhteyden. Hän kokee työnsä merkitykselliseksi erityisesti silloin, kun huomaa lapsen tai nuoren tulleen kuulluksi ja nähdyksi, mistä lapsi on ehkä aiemmin jäänyt paitsi.

P3 kuvaili yhtä onnistumisen tunnetta näin:

”Erittäin hyvää fiilistä tuli pitkästä aikaa työssä, kun kykenimme estämään lapseen kohdistuvan vakavan rikoksen ennen sen tapahtumista. Tässä kohtaa epäilty oli ehtinyt niin sanotusti groomata lasta pitkään, mutta mitään peruuttamatonta ei onneksi ollut ehtinyt tapahtumaan. Tämän rikoksen estäminen satoi paljon koko ryhmän voimavaroja muutamaksi päiväksi.”

P4 avasi positiivisia asioita näin:

”Olen ymmärtänyt, että lasten kuulustelun tärkeydestä opetetaan jo poliisin peruskoulutuksessa. Lisäksi on erityisiä kuulustelukoulutuksia, joihin voi hakeutua, mikäli toimii lapsikuulustelijana. Itse koen onnistuneeni työssäni, kun esimerkiksi lapsi kertoo heti kuulustelun jälkeen, että nyt hänestä tuntuu heti paremmalta ja, että hän turhaan pelkäsi poliisin luokse tulemista. Vaikka kuinka pahasta asiasta olisi ollut kyse, yritän luoda lapselle tunteen, että kaikesta voi päästä yli ja hän on täydellinen juuri sellaisena kuin nyt on.”

P5 nosti esille Helsingin poliisilaitoksella lapsirikostutkijoiden hyvän keskinäisen yhteishengen. He puhaltavat yhteen hiileen ja saavat tukea, apua ja neuvoja toisiltaan. Hänen mukaansa myös Helsingissä lapsirikostutkijat ovat ammattilaisia ja aina saa vastauksen, jos jokin asia askarruttaa. Myös yhteistyö syyttäjien ja HUS:n lasten- ja nuorten oikeuspsykologian yksikön välillä toimii P5:n mukaan saumattomasti. Hän nostaa esille vielä lopuksi videolle kuulemisen, joka on mukavaa, rennompaa ja helpompaa monellakin tavalla kuin kuulustelukertomuksen kirjaaminen.

P6 korosti positiivisena asiana lasten ja nuorten kohtaamista. Hän kertoi, että lapset tulevat usein peloissaan, mutta lähtevät helpottuneina. Hän korostaakin sitä, että hyvän kontaktin luominen palkitsee aina. Lisäksi hän kertoo, että onnistumisen tunteen saa, kun on selvittänyt jonkun törkeän lapseen kohdistuneen rikoksen tekijän.

5.6.2 Työn haastavimmat puolet

Työssä on myös väistämättä haastavat puolensa. Viimeisenä käsittelenkin, minkälaisia vastauksia sain, kun kysyin tutkijoilta, mitkä seikat heidän mielestään on prosessissa haastavimpia tutkiessaan lapsiin kohdistuneita rikoksia.

P1:n mukaan haastavinta on, että myös lievät jutut menevät läpi samasta prosessista kuin isommat tapaukset. Hänen mukaansa lapsiin kohdistuneita rikoksia pitäisi pystyä hoitamaan myös kevyemmän kaavan kautta silloin, kun varsinaista oikeaa huolta lapsesta ei ole

P2 nosti esille seuraavia seikkoja:

”Prosessi itsessään toimii ainakin Helsingissä melko hyvin. Toki esitutkinta-ajat venyvät yleensä harmillisen pitkiksi suuren työmäärän vuoksi, puhumattakaan rikosasian käsittelyajoista syyttäjällä ja oikeuslaitoksessa. Tämä on haastavaa ja murheellista lähinnä asianosaisten näkökulmasta, mutta tulee asiaa itsekin harmiteltua.

Näyttökysymykset monesti kaatavat juttuja lapsirikostutkinnassa, kun asiaan ei ole saatavissa muuta näyttöä kuin lapsen oma kertomus, jos sitäkään. Esimerkiksi perheväkivaltapauksissa voi näyttää todennäköiseltä, että kotona käytetään kuristusväkivaltaa, mutta siitä on mahdotonta saada näyttöä. Tällaisissa tapauksissa viranomaiset ovat hampaattomia ja lapsen oikeudet ja etu eivät toteudu. Tämä aiheuttaa myös turhautumista ja kyynistymistä.”

P3 mielestä haastavimpana esiintyy iso työmäärä. Hänen mukaansa juttuja on liikaa tutkijaa kohden. P3 kuvaileekin, että lapsiin kohdistuvat rikokset eivät itsessään ole ongelma vaan kuormittavuus syntyy siitä, kun töitä kasaantuu liikaa tutkijoille.

P4 korostaa taasen lasten kuulusteluja haastavimmaksi asiaksi prosessissa. Hänen perustelee asian niin, että kyseessä voi olla ainut kerta, kun lapsi saa mahdollisuuden kertoa tapahtumista ja kyseistä kertomusta käytetään myös todisteena oikeudessa. Hän toteaaakin, että mikäli kuulusteluun ei valmistaudu huolellisesti, lasta voidaan johdattaa kertomaan asioista väärin. Tämä johtaa siihen, että juttu ei menesty oikeudessa ja lapsi ei saa välttämättä hänelle kuuluvaa oikeutta.

P5 nosti myös monta erilaista seikkaa prosessin eri vaiheista esille. Hänen mukaansa on monia ja paljon aikaa ja työtunteja vieviä tehtäviä ennen kuin pääsee esimerkiksi suorittamaan lapsen kuulemista. Erilaisista tehtävistä hän luetteli lapsen ja perheen taustojen selvittämisen lastensuojelusta, mahdollisten tulkkien hankkimisen, edunvalvoja- ja avustajakuvioiden sopimukset ja erilaisten hakemusten tekemisen. Lisäksi P5:n mukaan työn haastavana puolena näkyy lapsen kuulusteluun saamiseen liittyvien asioiden sopiminen eri tahojen kanssa, kuulustelurungon huolellinen suunnit-

telu tapauskohtaisesti ja kaikkien kuulemiseen osallistuvien henkilöiden kanssa kuulustelu ajan sopiminen. P5 korosti kuitenkin, että työtehtävät ei kuitenkaan ole monesti niin haastavia, mutta erittäin paljon aikaa vieviä.

P6 kommentoi kysymystä näin:

Jos lapsi on pieni, haastattelu on välillä hyvin haastavaa juuri sen takia, ettei suoria kysymyksiä voi esittää vaan täytyy myös mustaa haastattelun myöhempi oikeudellisuuden ja luotettavuuden arviointi, jonka voi myös pilata omalla haastattelullaan. Haastavaa on myös asioihin riittävän selvyiden saanti ja lapselle avun saaminen mahdollisimman pian kuitenkin vaarantamatta tutkintaa.”

6 YHTEENVETO

6.1 Johtopäätökset

Tutkimustuloksia avatessa löytyi hyvin paljon yhtäläisyyksiä haastateltavien vastauksissa, mutta myös erilaisia näkemyksiä asioista. Tässä osiossa perehdytään haastatteluista saatuihin vastauksiin ja kuinka ne kohdentuivat laadittuihin tutkimuskysymyksiin. Haastattelussa oli useampi kysymys, mutta tutkimusta varten oli laadittu kaksi päätutkimuskysymystä.

Ensimmäinen tutkimuskysymys oli: **Mitkä asiat aiheuttavat lapsirikostutkijoissa stressiä ja työn kuormittavuutta?**

Helsingin poliisilaitoksen lapsirikostutkinnan selkeäksi kuormittavuutta aiheuttavaksi tekijäksi nousi kiire. Jokainen toi vastauksissaan esille työntekijöiden liian vähäistä määrää ja sen luomaa jatkuvaa kiirettä. Moni kokikin, että jutut kasautuvat tutkijoille ja ne täytyy tutkia liian nopealla aikataululla. Esille nousi myös se, että moni koki lapsirikostutkinnan olevan raskaampaa kuin normaali rikostutkinta. Heidän mielestään lapsirikostutkinnan ohjeistus ja niiden edellyttämät toimenpiteet ovat poikkeuksellisen työläitä.

Toinen tutkimuskysymys oli: **Mitkä ovat tutkijoiden ja työpaikan keinot työn kuormittavuuden lieventämiseen?**

Jokaisella olikin selkeästi omia rutiineja ja tapoja työssä jaksamiseen, mutta oli myös huomioitavaa, että monella oli samanlainen asenne jaksamisen suhteen. Moni kokikin kuormittavuuteen auttavana tekijänä omien tutkintojen organisoinnin ja järjestelmällisen etenemisen. Yksi haastateltavista oli vaihtanut kokoaikaisesta työstä osa-aikaiseen työskentelyyn työssäjaksamisen takia. Esille nousi myös työntekijöiden asenne vallitsevaan tilanteeseen. Moni kommentoikin, että oikealla asenteella pääsee pitkälle ja on vain hyväksyttävä, että työntekijöitä on vähemmän, mutta jokainen tekee silti aina parhaansa.

Työpaikan keinoista nousi esille muutamia. Useampi totesi Helsingin poliisilaitoksella olevan käytössä työnohjauksen. Pari haastateltavista kuitenkin kritisoi menetelmää, sillä työnohjaus tapahtuu ryhmissä, joissa työskentelee muitakin kuin lapsirikostutkijoita. Tämä johtaa siihen, että lapsirikostutkijoiden mielestä heidän asioihinsa keskitytään melko vähän. Esille nousi myös työpaikalla mahdollisuus viikkoliikunnan käyttöön, jos on aikaa ja muun muassa työnantajan kannustuksen työterveyshuollon palveluiden käyttöön.

Tämän lisäksi selvitettiin muun muassa miten työn kuormittavuus vaikuttaa lapsirikostutkijoiden työntekoon. Tähän kysymykseen sai myös melko yhtäläisiä vastauksia. Moni koki, että jatkuva kiire alkaa näkyä pikkuhiljaa pienten virheiden tekemisenä prosessin aikana. Osa nosti myös esille sen, että asiat saattavat unohtua helposti, kun on kiire ja paljon juttuja tutkittavana. Työn kuormittavuus vaikutti myös työntekijöiden uneen sekä omaan mielialaan, joka aiheutti keskittymiskyvyssä haasteita sekä uupunutta oloa.

Muutama tutkija nosti esille myös kuvamateriaalit, joita lapsirikostutkinnassa käsitellään. Moni koki, että se vaikuttaa hyvin paljon omaan jaksamiseen negatiivisesti, jos pitää olla paljon hyvin raakojen tapausten äärellä. Tällainen saattaa aiheuttaa joillakin myös kyynistymistä.

Moni koki kuitenkin antamiensa vastausten perusteella, että lapsirikostutkinnassa on myös paljon positiivisia puolia. Monen mielestä työ olisikin paljon mieluisampaa, jos ei olisi koko ajan niin kova kiire tapausten selvittämisen kanssa. Päällimmäiseksi onnistumisen tunteena nousi onnistuneet lapsen haastattelut vaikeissakin tapauksissa. Moni koki myös tärkeänä, kun oli saanut selvitettyä jonkin törkeän rikoksen tekijän. Lapsen auttaminen ja hyvän kontaktin saaminen olivat myös tärkeitä pointteja tutkijoille.

6.2 Pohdinta

Tekemäni haastattelut aiheutti paljon hyvää pohdintaa tutkijoilta aiheeseen liittyen. Jokaisella tutkimukseen osallistuneella oli paljon sanottavaa ja omia mielipiteitä työnkuormittavuutta käsitelleisiin kysymyksiin. Olikin hyvin mielenkiintoista nähdä, miten eri tutkijat kokevat asiat. Tulosten vaihtelevuus antoi lisää mielenkiintoa aiheeseen, mutta toisaalta yhdenmukaisuus toi myös aihetta selkeäksi ja yhteen.

Koen, että haastateltavia olikin juuri sopivasti. Vastauksia oli paljon ja ne olivat laadukkaita, mutta niiden avaaminen tutkimukseen ei kuitenkaan mennyt liian työlääksi tai haastavaksi. Monilla oli myös melko samanlaisia ajatuksia, joita oli helppo yhdistää tulosten avaamisessa.

Olin tietoinen, että poliisissa on resurssipulaa ja kiirettä rikostutkinnassa. Itselleni tuli kuitenkin yllätyksenä, miten moni painotti toivetta siitä, että työntekijöitä tarvittaisiin enemmän. Moni koki kiireen olevan todella kovaa ja juttupinojen kasvavan päivä päivältä. Tämä johtaa myös suoraan vaikutuksena työntekijöiden kuormittumiseen ja stressaantumiseen. Useammassa vastauksessa tutkijat kertoivatkin, että ovat joutuneet asennoitumaan uudestaan siihen, että tutkittavia juttujen määrä on aivan liian suuri käytettävissä oleviin resursseihin nähden.

Vastauksissa näkyi myös selkeästi tutkijoiden oma kokemus poliisin työstä. Moni osasi ottaa tilanteet hyvin neutraalisti ja kertoivat pyrkivänsä suoriutumaan aina niin hyvin kuin mahdollista. Moni

myös painotti sitä, että elämässä on muutakin kuin työ, ja työn ulkopuolisesta elämästä olisi osattava nauttia ilman työstressiä. Ajattelin etukäteen, että moni vastaisi työn kulkevan mukana kotiin ajatuksen tasolla, mutta ehkä työntekijöiden vankka kokemus on tehnyt sen, että he osaavat jättää työasiat suurelta osin töihin. Vastauksia ei siis tullut ”työminän” ja ”kotiminän” sekoittumisesta niin paljoa kuin etukäteen pohdin.

Yllätystä tuloksissa aiheutti myös vastaukset kysymykseen työpaikan keinoista työn kuormittavuuden vähentämiseksi. Muutama kertoi Helsingissä olevasta työnohjauksesta, mutta siinäkin tuli esille muutamia ongelmia. Yksi ongelmista on se, että työnohjaus on ollut koko ryhmälle, jossa on enemmän muita rikostutkijoita kuin lapsirikostutkijoita. Tästä johtuen työnohjauksessa ei ole perehdytty työntekijöiden toivomalla tavalla lapsirikostutkintaan ja tutkijoihin. Työnohjaus voisikin olla lapsirikostutkijoille omassa ryhmässä, jossa on vain lapsiin kohdistuneiden rikosten tutkijoita tai sitten työnohjaus voisi olla henkilökotaista. Haastateltavat nostivat kuitenkin esille, että lapsirikostutkijat pitävät Helsingissä tiukasti yhtä töissä ja järjestävätkin yhteisiä ryhmätapaamisia sekä auttavat toisiaan erilaisissa haasteissa.

Vastauksista paistaa myös se, että lapsirikostutkinta on yleisesti melko raskasta henkisesti. Moni kuvaili prosessin olevan haastava ja varsinkin hyvin monivaiheinen. Myös yhteistyö muiden viranomaisten kanssa nousi esille ja se onkin yksi lisätyö, joka tulee lapsirikostutkinnan mukana. Vaihtoehtoja näkökulmaa antoi myös yksi haastateltavista, joka kertoi siirtyneensä osa-aikaiseen työntekoon ja koki sen auttavan selkeästi työn kuormittavuuteen.

Yleisesti voin todeta, että lapsirikostutkinta Helsingin poliisilaitoksen tutkijoiden mielestä on melko kuormittavaa ja stressaavaa. Täytyy myös muistaa, että moni toi esille paljon myös työn hyvä puolia ja seikkoja, jotka auttavat heitä jaksamaan työssään. Nämä onnistumisen tunteet ja positiiviset puolet ehkä innostavatkin poliiseja, jotka ovat kiinnostuneita lapsirikostutkinnassa työskentelystä.

Moni seikka, joita tutkijat toivat esille, voivatkin saada lisää keskustelua aiheesta. Työn kuormittavuus on nykypäivänä hyvin yleistä monessa ammatissa ja poliisissa näkyvä resurssipula lapsiin kohdistuneiden rikosten tutkinnassa aiheuttaa varmasti paljon keskustelua. Tulokset avaavat varmasti myös monen silmiä siitä, minkälaisia ongelmia Helsingin lapsirikostutkinnassa on ja toisaalta, mitkä seikat työntekijät näkevät hyvinä ja onnistuneina.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitkä tekijät aiheuttavat kuormittavuutta lapsiin kohdistuneiden rikosten tutkinnan parissa ja haastateltavat antoivat kattavan vastauksen siihen. Kehityskohteita on selkeästi resursseissa sekä työpaikalta saatavassa työnohjauksessa. Nämä ovat kuitenkin asioita, joihin varmasti pystytään tekemään tulevaisuudessa myös muutoksia. Vastapainona

työn kuormittavuudelle tutkijoiden oma asenne työntekoon on todella hyvällä tasolla ja sen avulla moni varmasti myös jaksaa hyvin raskaassa työssään.

Lisätutkimuksia aiheesta olisi myös mahdollisuus tehdä. Tutkimusta voisi Helsingin poliisilaitoksella syventää vielä esimerkiksi työnohjaukseen ja sen toimivuuteen. Moni tutkija kokikin siinä olevan puutteita, joten sen toiminnasta ja toimivuudesta voisi tehdä opinnäytetyön. Lapseen kohdistuvien rikosten tutkintaan liittyy myös valtavasti viranomaisyhteistyötä. Tästä aiheesta voisikin tehdä opinnäytetyön, jossa tutkittaisiin eri viranomaisten tarvetta ja työnkuvaa lapsirikostutkinnan näkökulmasta.

LÄHTEET

- Aulankoski, Sanna & Lundahl, Maaret 2018. Voimat takaisin: Tietoa ja dialogia työuupumuksesta. Helsinki: Duodecim.
- Ellonen, Noora 2013. Rikostutkinta lapsiin kohdistuvissa väkivalta- ja seksuaalirikoksissa. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu 2013.
- Ellonen, Noora & Rantaeskola, Satu 2016. Lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosepäilyjen tutkinta. Tampere: Juvenes Print.
- Fagerlund, Monica. & Toivonen, Virve-Marika 2021. Rikosprosessin kesto lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:3. Helsinki: Valtioneuvosto. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162701/VNTEAS_2021_3.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 1.2.2022
- Hakanen, Jari 2004. Työuupumuksesta työn imuun: työhyvinvointitutkimuksen imussa ja reuna-alueilla. Tampereen yliopistopaino.
- Heikkilä, Tarja 2014: Kvantitatiivinen tutkimus, Tilastollinen tutkimus. Luettavissa: <https://www.ttl.fi/teemat/tyohyvinvointi-ja-tyokyky/stressi-ja-tyouupumus> Luettu 15.1.2022
- Kaunisto, Jasmin & Hyyti, Jari & Koskelainen Mari & Nieminen Anna 2021. Poliisityön psykologia- Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Kivimäki, Mika, Lindbohm, Joni & Reijula, Kari 2019. Työstressi ja sairastavuus: Mitä stressi ja työstressi ovat? Luettavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/duo14794> Luettu 20.1.2022
- Koivuniemi, Tiina 2020. Aivoystävällinen työpaikka käytännössä. Seinäjoki: Kirjapaino Bookcover Oy.
- Lehtinen, Miia & Rossi, Maria 2021. Käsikirja lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten tutkintaan. Helsinki: Poliisihallitus.
- Järvinen, Pekka 2009. Menestyvän työyhteisön pelisäännöt. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Lähitapiola 17.9.2018. Moni suomalainen ei usko saavansa työpaikaltaan apua stressiin – nuoret eivät myöskään tiedä, mistä hakea apua. Verkkojulkaisu. Luettavissa: <https://www.lahitapiola.fi/tietoa-lahitapiolasta/uutishuone/uutiset-ja-tiedotteet/uutiset/uutinen/1509554227212> Luettu 19.1.2022

Puttonen, Sampsa & Hasu, Mervi. & Pahkin, Krista 2016. Työhyvinvointi paremmaksi: Keinoja työhyvinvoinnin ja työterveyden kehittämiseksi suomalaisilla työpaikoilla. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja työhyvinvoinnin laitos. Verkkojulkaisu. Luettavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130787/Ty%C3%B6hyvinvointi%20paremmaksi.pdf?sequence=1> Luettu 3.2.2022

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006: KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto, Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietovaranto/julkaisut/kvalimotv.pdf> Luettu 12.2.2022

Työturvallisuuskeskus, Työturvallisuuskeskuksen kuntaryhmä 05/2018, Digijulkaisu: Keinoja työkuormittavuuden hallintaan. Verkkojulkaisu. Luettavissa: https://ttk.fi/oppaat_ja_ohjeet/digijulkaisu/keinoja_tyon_kuormittavuuden_hallintaan Luettu 13.2.2022

LIITE 1

Haastattelukysymykset

1. Kuinka kauan olet työskennellyt lapsiin kohdistuvien rikosten parissa?
2. Minkä asioiden koet aiheuttavan eniten kuormittavuutta työssäsi?
3. Onko sinulla itselläsi jotakin keinoja työn kuormittavuuden vähentämiseksi?
4. Mitkä seikat ovat mielestäsi prosessissa haastavimpia tutkiessa lapsiin kohdistuvia rikoksia?
5. Mitkä asiat näet taas hyvinä ja mistä asioista työssäsi saat onnistumisen tunteita/positiivisia ajatuksia?
6. Miten koet stressin ja työnkuormittavuuden näkyvän sinussa / työskentelyssäsi?
7. Minkälaisia keinoja työpaikallasi on kuormittavuuden helpottamiseksi?
8. Vaatiiko mielestäsi lapsirikostutkinta enemmän voimavaroja verrattuna muuhun rikostutkintaan?
9. Voisiko mielestäsi työpaikalla olla parempia keinoja työntekijöiden kokemaan työn kuormittavuuteen?
10. Oletko saanut keinoja työssäjaksamiseen, kun kouluttauduit lapsiin liittyvien rikosten tutkintaan?